

Sebők Melinda

György Oszkár elfeledett költészete

Szonett Gárdonyi Géza emlékének

„György Oszkár az átlagon jóval felülemelkedő költő, s hogy a népszerűség [...] elkerülte, arra nem elég ok vidéki elvonultsága, [...] s nem elég súlyosbító körülmény, hogy nem a vadzszenik, hanem a kulturált, öntudatos, magukon-munkáló költők sorába tartozik”¹ – Sárközi György jó érzékkel mutatott rá György Oszkár pályájának alakulására 1931 márciusában a *Nyugatban* közölt *A végtelen faszor* című harmadik verseskötetének méltatásakor.

Annak ellenére, hogy György Oszkár 1901 és 1906 között a budapesti bölcsészkaron Babits Mihállyal, Kosztolányi Dezsővel, Juhász Gyulával és Oláh Gáborral együtt indult el a költővé válás útján, a *Nyugat* első nemzedékének lírikusaival egyszerre jelentek meg első szárnypróbálgatásai; később az irodalmi élet periferiájára került. Baudelaire–Verlaine fordítójaként, három megjelent verseskötet (*In memoriam*, *Titkok*, *A végtelen faszor*) ellenére életében sosem kapott igazi elismerést. 1920-tól Székesfehérváron lett otthonra, az Ybl Miklós Reáliskola tanáraként is rengeteget írt és fordított. Számos íróval, költővel levelezésen keresztül tartotta a kapcsolatot. Kortársaihoz küldött írói-költői hagyatékokban fellelhető soraiból kirajzolódik művészi fejlődése, érdeklődési körének sokfélesége. Ezek a többnyire kiadatlan, kéziratos dokumentumok árnyalják pályaképét, újszerű információval szolgálnak poétikai-filozófiai tájékozottságáról, műfordítói gyakorlatáról, kulturális kapcsolatairól. Több hagyatéka is tartalmaz György Oszkár-leveleket: Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Szabó Lőrinc és Jankovich Ferenc legszorosabb baráti köréhez tartozott. Ezen költőbarátok mellett levelezett az Ungváron megismert Szabó Dezsővel; a *Nyugatot* szerkesztő Gellért Oszkárral; a székesfehérvári *Várban* gyakran publikáló Weöres Sándorral és Takáts Gyulával; a fiatalabb költők közül Erdélyi Józseffel és Berda Józseffel; tanítványával, a nyelvész Kovalovszky Miklóssal; a műfordításokkal foglalkozó Gyergyai Alberttel, Térey Sándorral és Havas Józseffel; a francia irodalom professzorával, Eckhardt Sándorral és irodalomtörténész kollégájával, Kardos Lászlóval. Minden bizonnyal írt levelet Illyés Gyulának, aki *Sarjúrendek* című kötetéről dedikált példányt küldött. Az 1920-as években levélben kereste fel volt tanárát, Négyesy Lászlót és a *Széphalom* szerkesztőjét, Zolnai Bélát. Több francia nyelvű levelet küldhetett kortársai közül a Párizsban megismert Georges Duhamelnek, akinek számos művét le is fordította.

¹ Sárközi György: *A végtelen faszor*. György Oszkár versei. *Nyugat*, 1931/3.

A dokumentumok között lappanghat egy-egy kéziratban maradt vers vagy műfordítás.

György Oszkár és Babits Mihály 1901-ben a budapesti Magyar Királyi Tudomány-Egyetemen: magyar–francia szakára iratkoztak be. A két fiatal hallgató talán még az év őszén megismerkedhetett: a kis létszámú francia szakon vagy valamelyik szemináriumon. A francia irodalom iránti rajongás, a dekadens költészet közös érdeklődési köre volt a két kezdő poétának. Lelkesedtek Baudelaire-ért, Verlaine-ért, a 19. századi francia költőkért. A Négyesy-stílusgyakorlatok szabad légköre, pezsgő szellemi élete is lehetőséget adott, hogy kibontakoztathassák tehetségüket. Györgynek meghatározó élménye volt édesanyja korai halála, ezért a századvégi dekadens költészetre amúgy is jellemző magányosság és halálsejtelem visszatérő témája lett verseinek. Az egyedüllét és az elmúlás megérezése Babits lírájától sem volt idegen. Az esztétizált értelemben vett halál gyakori témája lett korai verseinek. Babits „introvertált, szorongó, kényszeres depresszióra hajló, ugyanakkor mindig tökéletességre törekvő költő”² volt, aki állandóan félt a kudarctól, ezért világirodalmi elődeihez fordult segítségért, hogy versei elég érdekesek és a klasszicista igényesség elve mellett újszerűek legyenek. A hasonló lelki alkatú és érdeklődési körű egyetemi évfolyamtársak egy életre szóló barátságot kötöttek.

György Oszkár 1903-ban küldte el első levelét pályatársának. Feltehetőleg 1903 nyara és 1940 júliusa között leveleztek. Kettejük levélváltásából csak György Oszkár levelei maradtak fenn. György költőbarátja értékes kéziratait agárdi nyaralójában³ őrizte, Babits levelei valószínűleg a második világháborúban vesztek el. A székesfehérvári költő 37 év alatt összesen 51 alkalommal írt Babitsnak. Már az 1900-as évek elejétől igen sok verset küldött évfolyamtársának elmarasztaló vagy dicsérő szavakra várva.

Az 1900-as évek elején Babits és György Oszkár még kölcsönösen számítottak egymás kritikai észrevételeire: Baudelaire *Les Fleurs du Mal* kötetének fordítását is együtt tervezték, végül György Oszkár jelentette meg az első magyar nyelvű Baudelaire-kötetet 1917-ben *A rossz virágai* címmel. György Oszkár, ha nem is a teljes Baudelaire-t, de az első magyar nyelvű fordítást adta az olvasó kezébe. Műfordításkötete sokkal nagyobb visszhangot nyert, mint önálló verseskönyve. Több lap is méltatta a francia pre-szimbolizmus magyar nyelvű tolmácsát: Kosztolányi

² Sipos Lajos: *Babits Mihály: A lírikus epilógja és az In Horatium. Tiszatáj*, 2007/11., 11.

³ György Oszkár 1920-tól Székesfehérváron élt családjával. 1921-ben feleségül vette Friedmann Katalint, két gyermekük született: Magdolna és Ágnes. 1936 júliusában a Nádasdyaktól telket vásároltak Agárdon 576 aranypengőért. A vételárból csak 80 pengőt fizettek azonnal, a többit havi 10 pengős részletekben törlesztették. György 1936-tól gyakran utazott Agárdra pihenni, alkotni.

a *Nyugat*ban, Móra Ferenc a *Szegedi Napló*ban dicsérte, de pozitív kritika jelent meg a *Határszéli Újság*, az *Ungvári Közlöny* és a *Világ* hasábjain is. György Oszkár állandóan foglalkoztatta a francia líra: Baudelaire, mellett Verlaine, Leconte de Lisle, Sully Prudhomme, Edmund Fleg, Andre Spire, Duhamel és Claudel. 1926-ban nem csupán Verlaine-műfordításkötete jelent meg *Jóság* címmel, hanem a *Titkok* önálló verseskötete is. György Oszkár tökéletességre törekedett, félt a kudarcától: állandóan csiszolgatta kiadatlan verseit, fordításait. Műfordítóként ért el kisebb sikereket a sajtóban: Baudelaire- és Verlaine-fordításai után 1930-ban *A végtelen faszor* címmel önálló versgyűjteményt, majd 1934-ben Edmund Fleg és André Spire verseit sikerült kötetben megjelentetnie. Levelezésen keresztül tartotta a kapcsolatot Budapest pezsgő irodalmi életével, de hiába próbált a *Nyugat* első nemzedékével induló íróbarátaihoz csatlakozni – Babitshoz, Kosztolányihoz, Juhász Gyulához, Tóth Árpádhoz – csak a *Nyugat* árnyékában létezhetett.

György Oszkárnak életében három önálló verseskötete jelent meg (*In memoriam* – 1911, *Titkok* – 1926, *A végtelen faszor* – 1930), de számos verse maradt kéziratban.⁴ Minden szabad percét az írásnak szentelte, versek és műfordítások mellett sokféle műfajban alkotott. Tanulmányokat írt Villonról, Du Gardról, Berzsenyiről, Petőfiről, Arany János lírai költészetéről, Kiss Józsefről és Babitsról. Irodalmi jegyzeteket készített különböző korokról, írókról. Valószínű *A magyar irodalom története* című könyv kiadását is tervezte, de elkészítette a XIV–XVI. századi francia irodalom történetét is francia nyelven. A francia lírikusok mellett foglalkoztatta az angol (Byron, Moore, Longfellow), a német (Heine) és az olasz (D’Annunzio) nyelvű irodalom. Jó néhány novellát és színjátékot is írt. Kisebb tanulmányokat készített Székesfehérvárról: a Szent Anna kápolnáról, a Szemináriumi templomról, a Vármegyeházáról, a Szent István Bazilikáról és a Prohászka emléktemplomról.

Prózai és drámai írásai közül a legtöbb máig kiadatlan, műfordításainak egy része szintén ismeretlen az olvasóközönség előtt, mint ahogyan számos verse maradt kéziratban csupán. Bár 1930-ban megjelent harmadik kötete *A végtelen faszor* címmel, lírája visszhang nélkül maradt. Nem ontotta ugyan a könyveket, mégis folyamatosan és rengeteget dolgozott. „Lírája halk, sötét, fojtott fájdalomú, s mint egyik kötetének címe is jelképezi: titkokkal viaskodik, a lét rejtélyét feszegeti”.⁵ Ezt a sötét tónusú, fojtott fájdalomú, metaforákban gazdag, a klasszikus modernség első hullá-

⁴ A kiadatlan költeményeknek nagy részét a Fejér Megyei Levéltár őrzi, de vannak kiadatlan versek az Országos Széchényi Könyvtár Babits-hagyatékában; a Magyar Tudományos Akadémia Szabó Lőrinc-leveli között; hat kiadott költemény gépelt változata a Petőfi Irodalmi Múzeum Kézirattárában lelhető fel (*A végtelen faszor, Együtt a Halállal, Jelek, Őszi erdő, Szobákon át, Vadludak*).

⁵ Kovalovszky Miklós: *György Oszkár ébresztése. Élet és Irodalom*, 1983. január 14., 8.

mát képviselő lírát nem értékelték kellőképp saját korában. Műveinek jó részét nem is tudta publikálni, így azok kéziratos hagyatékban maradtak vagy elvesztek.

A közéletben az 1930-as években kapott inkább szerepet. Székesfehérváron az 1932-ben megalakult Vörösmarty Társaság alelnökévé választotta: a Társaság irodalmi estjein nem csupán saját verseit, fordításait ismertette a hallgatósággal, hanem olyan kiváló írókat-költőket hívhatott meg a városba, mint Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Áprily Lajos, Erdélyi József, Szabó Lőrinc, Rónay György, Thurzó Gábor, Komlós Aladár és Szabó Pál. A Vörösmarty Társaság 1938-ban indította útjára irodalmi-művészeti havilapját *Vár* címmel, amelynek a szerkesztője lett. Mire az 1930-as években a Babits által szerkesztett *Nyugatban* is megjelentek versei, és a vidéki *Vár* is teret engedett költői-írói kibontakozásának, addigra a történelmi viszonyokból fakadó fenyegetettség árnyékolta be pályáját. Az 1930-as évek végén a Vörösmarty Társaság vezetősége lemondott, a *Vár* című folyóirat harmadik számából nevét – származása miatt – letiltották a szerkesztők sorából, majd 1939-ben a lap is megszűnt.

1940-ben tanári pályafutása véget ért: kényszernyugdíjazták. Magánórákat adott, mert nyugdíja nem volt elegendő családjá eltartásához. Kosztolányi és Babits halála után élete utolsó éveiben már legjobb íróbarátaival sem tarthatta a kapcsolatot. Egy újabb verseskötet kiadását tervezte, melynek darabjai 1942-re készültek el. Ezt a könyvét azonban már nem tudta publikálni.

1942-ben egy közel 140 verset tartalmazó kötetet szeretett volna kiadni, de tervét a történelmi viszonyok meghiúsították. A kéziratban maradt kötet az életmű összegzését adta volna, számos új költeménnyel, melyeknek egy része bizonyosan *A végtelen faszor* című kötet után, az 1930-as években keletkezhetett. A versek nagy része kézzel írott szöveg. A tervezett kötet összesen öt ciklust tartalmaz: *Csönd*, *Harc*, *A magyar temetők*, *Ó emberek*, *Fogantatás*. A *Csönd*-ciklus az élet őszén végzett számvetés. György Oszkár „őszikéi” (*Őszi napok*, *Őszi dal*) a halál közelségének tudatát, a halálsejtelem rezignált fájdalmát érzékeltetik.

A kiadatlan kötetkompozícióban – György Oszkár addigi pályáját tekintve – újszerű és gyakori versforma a szonett. A klasszikus petrarcai versforma mellett dönt, mikor mitológiai történeteket dolgoz fel (*Niké*, *Orpheusz és Euridiké*); szintén ezt a rímes kétszer négy-, kétszer háromsoros formát választja, mikor kortársakról (*Kosztolányi*, *Juhász Gyula*, *Babits*) vagy elődökről (*Vörösmarty*, *Vajda*, *Gárdonyi*) ír verseket. Ezekben a lírai darabokban általában nem a költőhöz szól, hanem inkább felidézi választott szerzőinek alakját, összegzi költészetük jellegzetességeit. A Fejér Megyei Levéltár György Oszkár-hagyatékának kiadatlan költeményei közül figyelemre méltó a *Gárdonyi* című szonett. Érdekes adat a vers keletkezésének történetében, hogy több költőelődöt megidéző kézirat is fellelhető a hagyatékban. A Gárdonyihoz írott verssel egy időszakban keletkezhetett a *Vörösmarty* és a *Vajda* című

szonett is. Három olyan kéziratos szonett is található a hagyatékban, amelyekben a Fejér megyéhez kötődő elődjeinek hódol: Vörösmarty Mihálynak, Gárdonyi Gézá-
nak és Vajda Jánosnak. Mind a három kéziratos szöveg datálatlan: annyi azonban bizonyos, hogy a végleges változatokat a Velencei-tó partján készítette. Egy 1940 nyarán keletkezett, Babitsnak küldött kéziratos levélben György a legutóbb küldött költeményeire, köztük a Vörösmarty- és a Vajda-szonettre is hivatkozik, bízva a *Nyugat*-ban való megjelenés lehetőségében: „*Ha a Nyugat megint hozhat tőlem valamit, szeretném, ha a legutóbb küldöttekből (Vörösmarty, Vajda, A nádas tavon, A lány a kútra megy) közölne valamit, ha neked is tetszenek.*”⁶ Valószínű a Gárdonyi című költemény is 1936 és 1940 között keletkezhetett (talán 1938-ban, mivel György 1938 nyarán agárdi nyaralójában töltötte). A vidéki lírikus művészi megnyilatkozásához az igazi nyugalmat a Velencei-tó adta. Az elődöket megidéző verseket nemcsak a művészek iránt érzett hódolat és a szonettforma köti össze, hanem a vidék csodás tája is. A Velencei-tó varázslatos tája ihlető élménye a verseknek. György lírájában a tó mintegy mesebeli, csodákkal teli tóvá változik, mely fölött ott dereng a tétova Vörösmarty szomorú arca;⁷ ugyanakkor ezen a tündéri tavon lebeg Vajda szerelmének emléke, Gina képe;⁸ mindemellett ennek a tónak a partján született Gárdonyi Géza is.

György Oszkár megidézett alakja Gárdonyi Géza a Velencei-tó partján, Ziegler Géza néven látta meg a napvilágot a Fejér megyei Agárdpusztán egy nádfedelű, hosszú gerincű cselédházban⁹ 1863. augusztus 3-án. Először tizenhét évesen, 1881-ben az egri *Füllentő*-ben megjelent humoreszkjét írta alá Gárdonyi Z. Géza néven. Írói nevét születési anyakönyvezési helyszíne, a szomszédos Gárdony után választotta, s 1881 után – a Z. elhagyásával – egyre gyakrabban, az 1890-es évektől pedig kizárólagosan ezt tüntette fel művei fejlécén. 1863-ban, az író születésekor a Ziegler család éppen a Velencei-tó déli előterében, a Gárdony melletti Agárdpuszta Nádasdy-uradalmában élt, ahol a családfő uradalmi gépészként dolgozott. Bár a Ziegler család Agárdpusztán nem sokat időzött¹⁰ az agárdi nyaraló-

⁶ György Oszkár Babits Mihálynak küldött levele. A tintaírású kézirat kiadatlan. A levél eredetije: OSzK Fond III/531/3. A Babitsnak küldött versek nem jelentek meg a *Nyugat*-ban.

⁷ „*a tónak és az égnek elfakult / tükréből tétova szeme néz*” (idézet György Oszkár *Vörösmarty* című kéziratos szonettjéből).

⁸ „*olykor fátylas ábránd ... / Velence halk, nádas tavára szálldos ... / tündér tavon is ő lebeg: Gina*” (idézet György Oszkár *Vajda* című kéziratos szonettjéből).

⁹ Az épület ma a Gárdonyi Géza Emlékháznak ad otthont.

¹⁰ 1864. április 24-étől a Somogy vármegyei Kilitin, 1866. szeptember 29-étől átmenetileg a Fejér vármegyei Pátkán, majd Székesfehérváron éltek. 1868 nyarán Pestre, az erzsébetvárosi Rózsa utcába költözött a család.

jában gyakran megpihenő György Oszkárnak a szülőhely ihlető élményt nyújtott a szonett megírásához.

Gárdonyi „kövek alatt nőtt fű”-nek nevezte magát. A századvég-századelő mesélő anekdotái, tényközlő realizmusa, a történelmi múltat is felidéző lírai fogantatású regényei: *Az én falum*, *Egri csillagok*, *A láthatatlan ember*, *Isten rabjai*, *Az öreg tekintetes* még saját korában népszerűvé tették, ezért méltán tartották a század eleji lélektani regény úttörőjének. Prózájáért György Oszkár is rajongott. Gyűjtötte az első kiadású dedikált műveket, az eredeti kéziratokat.¹¹ Sok híres író, költő (Babits, Kosztolányi, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Szabó Lőrinc, Weöres Sándor, Illyés Gyula, Kodolányi János, Erdélyi József, Berda József, Szabó Dezső, Sárközi György, Jankovich Ferenc) dedikált kötetet küldött számára. Az 1936-ban vásárolt agárdi nyaralójában őrizgette a páratlan gyűjteményt. Ismeretlen Georges Duhamel-, Victor Hugo-kéziratok és Aragon-levelek is voltak a gyűjteményében, melyek mára sajnos már az enyészeté lettek. Valószínű az agárdi nyaralóban őrizhette a számára legértékesebb és személyes élményekhez köthető dokumentumokat, többek között a Babits- és a Kosztolányi-leveleket is, amelyek szintén hiányoznak a hagyatékból. Nem sokkal Gárdonyi halálát követően, 1923 februárjában Babitsnak küldött levelében Gárdonyitól is kért kéziratot: „*Kedves barátom! Mellékelve küldök egy csomó verset, az újabbak közül valók, bár nem a legújabbak, és kérlek, olvasd el őket és írd róluk őszintén. [...] Tudod, hogy gyűjtöm a könyveket. (különösen régi első kiadásokat), de gyűjtöm a kéziratokat, dedikált könyveket is. Ezért kérlek, küldj magadról egy kis kéziratot, talán egy versed első fogalmazványát első leírását. Ha adhatsz mástól is: különösen szeretnék Adytól valamit, meg mástól is: Móricz Zs., Juhász, Tóth, Szabó L., Molnár, Szomory, Füst M., Ambrus, Gárdonyi, te tudod, kitől [...]*”¹². Nem valószínű, hogy Babits küldött Gárdonyitól kéziratot vagy dedikált kötetet, mindenesetre György Oszkár szonettben hódolt az író emlékének.

A 2016-ig kéziratban lappangó versben¹³ egyes szám második személyben szólítja meg az olvasót a költő, mikor mestere alakját felidézi:

¹¹ Könyvtárának egy része a székesfehérvári Szent István Király Múzeumba került.

¹² György Oszkár Babits Mihálynak, Székesfehérvár, 1923. február 28. A levél lelőhelye: OSzK Fond III./532/34. A levél tintával, kézzel írott. A teljes kéziratot szövegűen közöltem *A Nyugat 100 éves évfordulójára – a Babits-hagyaték székesfehérvári dokumentumai* tanulmányban, *Árgus*, 2008/1. és *A Nyugat árnyékában* című monográfiában. vö. Sebők Melinda: *A Nyugat árnyékában, György Oszkár pályája*. Budapest, Argumentum Kiadó, 2011, 124.

¹³ A *Gárdonyi* című szonettet több kiadatlan verssel együtt az *In memoriam György Oszkár* kötetben rendeztem sajtó alá. Vö. Sebők Melinda: *In memoriam György Oszkár*. Székesfehérvár, Vörösmarty Társaság, 2016, 101.

Gárdonyi¹⁴

Sétálj a parton vagy szobra elé ül,
ha tudod, hogy e tájon lehetett
szülőhelye: - a levegőbe révülj
vagy szívöd szivedre a lehelletet

mely beleng ezer nádas tavára,
vagy átfehérlő Sukoróra nézz,
és szétszórt lelke titkos áramára
ajkadra gyűlik ugyanaz a méz,

amelyből itta első kortyait,
(s amit fölnyílt szeme magába látott,
még minden elbűvölten hordja itt,)

mert réten és erdőkben már honi
nyárfák írták szemébe e világot:
s Agárdon lett magyarrá Gárdonyi!

---

¹⁴ A Gárdonyi-sonett a Vörösmarty-sonett mintájára készülhetett szintén a Velencei-tó partján. A vonalas füzetbe jegyzett kézirat tintaírás. Eredeti lelőhelye: Fejér Megyei Levéltár, György Oszkár-hagyaték, 3. doboz.

Gárdonyi.

Ittál a parton napra szobra elé ülj,
ha tudod, hogy e tájon lehetett
szülőhelye: - a levegőbe révílj
vagy orvold orivedre a laballeted

amely lebeg ezer nádas savára,
vagy átfehérlő Luterósa nére,
és sétatart lelke pillés áramára
szikadva gyűlölis ugranak a mész,

amelyből ita első kortyait,
(itt amit földnyílás szemé magába látott,
még minden elbűvölten hordja itt)

mert réten és erdőben már hani
nyárfái írta's szemébe a világot:
* * * Agárdon lett magarrá Gárdonyi!

A Velencei-tó partja, nádas tava, Agárd nyárfái és az író szobra mind Gárdonyi alakját elevenítik fel a költő emlékezetében. A táj varázslatos szépsége: az Agárd-

dal szemben fekvő Sukoró hegy-völgyes tája, a napsütötte fehérlő dombok, a nyárfák őszi titkai ihlető élményt nyújthattak a versíráshoz. A táj minden rezdülése az író lelkének titkos áramát rejti. A jó költő a tó partján andalogva, elmerengve a nádas varázsában megérzi a táj ihlető erejét. „A környezet változatlansága ugyanazt a csodát érezteti: itt szemlélte a világot az író, s az utókor beszívhatta ugyanazt a levegőt”.¹⁵ György Oszkár sokra tartotta Gárdonyi prózaíró munkásságát, s büszke volt arra, hogy ő is azon a csodás tájon töltheti napjait, ahol „magyarrá lett” Gárdonyi. A tó mellett a művész egygyé olvad a természettel, s megtalálja lelki üdvét. A Velencei-tó partján keletkezett költeményekben a megcsillanó víz tükrének metaforája újabb motívummal gazdagítja György Oszkár líráját. A tó fodrozódó hullámai a múlt titkait rejtik. A víz hullámozása az örökkévalóság szimbólumaként kapcsolja össze a múltat a jelennel, a holt mestert és a versírásra ihletett művészt: „De a tó nevető habjai tudják titkaidat / s fölötted az ég lengeti-bontja szépítő fátyolait”.¹⁶ György Oszkár számos költeményében meghatározó szerepe van a tájkép változásának. A természet tükrözi a költő hangulatát, pillanatnyi lelkiállapotát. A táj változása, az évszakok fordulása örökös jelképe az emberi érzelmeknek. Ezek a legáltalánosabb metaforák György kiadatlan költeményeinek is meghatározói.

A pusztító háború vihara elsodorta a költő verssorait, értékes hagyatékának és páratlanul gazdag irodalmi gyűjteményének egy részét. György Oszkár vágya – a közel 140 verset tartalmazó kötet megjelentetése – sosem válhatott valóra, a 21. századi olvasó is csak a részleteket ismerheti. A töredékes hagyaték fennmaradt darabjai mégis újabb mozaikként szolgálnak a pályakép megismeréséhez. György Oszkár az 1930-as évek második felétől már csak az asztalfióknak dolgozott. *Gárdonyi* című szonettje is bizonyítja, hogy töredékekben maradt hagyatéka különös értéket képvisel.

¹⁵ Szentimrey-Vén Dénes: *Részletek egy mártír költő elfeledett kézírathagyatékából*. Árgus, 2002/10.

¹⁶ György Oszkár: *A tó*. In: *György Oszkár összegyűjtött versei*. Szerk. Szentimrey-Vén Dénes, Székesfehérvár, Árgus Kiadó, 2003, 175. A *György Oszkár összegyűjtött versei* kötet a költő életében is megjelent három versgyűjteményből közöl válogatott verseket.